

галузі; формування зв'язків з постачальниками обладнання та сировини; модернізація технологічного оснащення галузі.

Конкуренція регіонів – процес більш складний і багаторівневий. Сама природа конкуренції має як політичне, так і економічне підґрунтя. Проте, переваги і загрози, котрі отримує регіон у конкурентній боротьбі поширюються на усі економічні суб'єкти на території регіону. Зазначимо, що регіони через органи влади конкурують за повноваження з владою інших рівнів. Однією з передумов соціально-економічного розвитку виступає конкурентна боротьба між регіонами, котра ведеться за залучення ресурсів. При цьому, органи влади регіону ухвалюють економічні рішення щодо формування і реалізації програм розвитку.

Конкурентоспроможність підприємства формується завдяки рішеннями низки суб'єктів, серед яких можна виокремити самі підприємства і організації, що формують їх оточення: бізнес-спільноти, котрі, як правило, представляють галузеві інтереси, органи влади різних рівнів, які формують економічну політику, та наукові співтовариства.

Отже, елементи зовнішнього оточення також є економічними суб'єктами і системами, частиною яких є підприємства. Ці елементи, що володіють власною конкурентоспроможністю, також чинять вплив на конкурентоспроможність підприємства і сприяють її підвищенню.

Список використаних джерел

1. Крисько Ж. Л. Сутність конкурентоспроможності через вивчення природи конкуренції [Електронний ресурс]/ Ж. Л. Крисько // Глобальні та національні проблеми економіки. Електронне наукове фахове видання. – Випуск № 22. – Миколаїв, 2018. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/issue-22-2018>. С. 399-403. – Назва з екрану.

Лідія КРУП'ЯК

Тернопільський національний економічний університет,
м. Тернопіль

Ірина КРУП'ЯК

Тернопільський національний економічний університет,
м. Тернопіль

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ЕКОНОМІКИ

Перехід до дієвої державної політики інноваційного розвитку України є одним із першочергових завдань державного управління. Стратегія втілення цієї політики має здійснюватися на системній і послідовній основі. Всі учасники інноваційного процесу мають бути зацікавлені у поєднанні їх інтересів і зусиль у створенні і застосуванні нових знань та технологій з метою виходу на внутрішній і зовнішні ринки з високотехнологічною продукцією. Водночас, в економіці України домінують низькотехнологічні

галузі виробництва, які природно відносяться до малонаукоємних галузей: добувна і паливна – 0,8–1%; харчова, легка промисловість, агропромисловість – 1,2%. У цілому домінує відтворення виробництва 3-го технологічного укладу (гірнична металургія, залізничний транспорт, багатотоннажна неорганічна хімія та ін.). Відповідно майже 95% вітчизняної продукції належить до виробництв 3-го та 4-го технологічних укладів. Зростання ВВП за рахунок введення нових технологій в Україні оцінюється всього у 0,7–1%. [1, с.255]. Проте низький рівень наукоємності вітчизняного виробництва визначається не тільки дефіцитом коштів та недостатністю стимулів і пільг, але й структурою економіки.

За умов збереження існуючої структури економіки навіть при збільшенні ВВП на 3–5% за рік неможливо досягти її реального розвитку, тому що при існуючій структурі економіки кожна одиниця зростання ВВП потребує ще більш зростаючих для цього витрат. Для досягнення необхідних позитивних змін в масштабах і динаміці зростання ВВП необхідно перейти до інноваційної моделі структурної перебудови економіки [2].

Інноваційні процеси в економіці не набули вагомих масштабів, кількість підприємств, що впроваджують інновації, зменшується з кожним роком і становить зараз 12–14%, що менше в 3–4 рази, ніж в інноваційно розвинутих економіках. Наукоємність промислового виробництва знаходиться на рівні 0,3%, що на порядок менше від світового рівня. При цьому майже третина коштів, що витрачаються на інноваційну діяльність, припадає на закупівлю обладнання, в той час як на придбання прав на нову інтелектуальну власність або на проведення НДДКР витрати на порядок менші. Майже половина з інноваційних підприємств взагалі не фінансують проведення в інтересах свого виробництва наукових досліджень. Проте, таке становище обумовлено як недостатністю коштів, так і відсутністю дієвої державної системи стимулювання інноваційної діяльності.

На думку, І. Круп'як, оцінка стану інноваційної діяльності України дозволяє виділити фактори, які заважають підприємствам запроваджувати інновації, зокрема: недосконалість законодавчої бази; недостатня фінансова підтримка держави; недостатній обсяг власних коштів промислових підприємств; відсутність попиту на інноваційну продукцію; несприйнятливості підприємств до нововведень; великі витрати на нововведення; складність в налагодженні кооперації з іншими підприємствами й науковими організаціями; відсутність коштів у замовників; недостатня інформація про ринок збуту, нові технології; тривалий термін окупності інновацій; високий рівень економічного ризику; відсутність кваліфікованого персоналу [3].

Важливим фактором інноваційного розвитку економіки є людський фактор, його сукупність знань, практичних навичок, творчих здібностей і активності. Водночас, сьогодні процес кадрового забезпечення інноваційного розвитку економіки пов'язаний з існуванням двох проблем:

1) недостатнім рівнем формування у працівників якісних рис, необхідних для створення інновацій та запровадження їх у життя;

2) відсутністю сприятливих умов (економічних, організаційних, правових) для ефективного використання наявного людського потенціалу в інноваційному процесі, а саме:

- неефективною системою стимулювання інноваційної активності на підприємствах;
- незатребуваністю творчої ініціативи;
- відсутністю сприятливих умов для впровадження інновацій;
- недосконалістю державної системи захисту прав на інтелектуальну власність.

Тому, у процесі формування якісної кадрової складової інноваційного розвитку підприємств не менш важливим чинником має бути створення системи управління знаннями як їх основного ресурсу. Це управління повинно бути пов'язане з накопиченням досвіду, розумінням процесів, методик і операцій організації та обміну досвідом і знаннями.

Нормативно-правова база регулювання інноваційної діяльності в Україні є фрагментарною, суперечливою і тому недосконалою. Виконання прийнятих законів в інноваційній сфері є незадовільним. Однак є визначені підходи і кількісні орієнтири щодо здійснення структурних змін в Стратегії розвитку України на період до 2020 року, де основною метою є підвищення впливу інновацій на економічне зростання України. Все це свідчить, що структура і принципи управління інноваційним розвитком в Україні потребують докорінних змін. Ці зміни повинні бути спрямовані на вирішення основних проблем інноваційного розвитку економіки. Водночас, стратегія інноваційного розвитку України на 2010 – 2020 рр. та її регіонів, галузей і підприємств не декларує необхідність особливого інноваційного управління його процесами.

Управління інноваційним розвитком охоплює стратегічні й оперативні аспекти і має бути націленим, з одного боку, на створення або оперативне залучення таких інновацій, котрі забезпечуватимуть збереження та зміцнення ринкових позицій підприємства у тривалій перспективі, а з іншого – на систематичну і цілеспрямовану діяльність із вдосконалення існуючих технологій, прийомів та способів виконання роботи, завдяки яким життя інновацій подовжується. Процес управління інноваційним розвитком необхідно розглядати, насамперед, з позицій конкретного суб'єкта господарювання, що здійснює господарську діяльність у взаємодії з постачальниками сировини та матеріалів, конкурентами, торговими і збутовими посередниками, споживачами тощо у конкретних економічних, політичних, екологічних, правових та інших умовах. При цьому така взаємодія має ймовірнісний характер і не піддається однозначній оцінці.

Водночас, управління інноваційним розвитком підприємства слід

розглядати також як процес цілеспрямованої закономірної зміни стану підприємства, що залежить від його інноваційного потенціалу й джерелом якої є інновації, що створюють якісно нові можливості для подальшої діяльності підприємства. Результати інноваційного розвитку підприємства мають розглядатися як об'єкт планування та подальшого управління як на рівні самого підприємства, так і на рівні держави.

З огляду на те, що інноваційні процеси – це процеси, у ході яких інновації перетворюються з ідеї на конкретний продукт, технологію чи послугу та поширюються при практичному використанні, більшість підприємств зацікавлені в таких системах управління, які сприяли б здійсненню якісного контролю за перебігом інноваційних процесів, прийняттю ефективних управлінських рішень. В цьому контексті можна назвати інноваційний менеджмент, бізнес-планування інноваційних проектів та бюджетування інноваційних процесів. Зокрема, інноваційний менеджмент як підсистема управління інноваційними процесами широко застосовується в діяльності підприємств, для яких характерне: створення новітньої техніки, виробничих технологій та пов'язаної з їх використанням інфраструктури; модернізація технологічних процесів; вироблення нових принципів організації праці; наявність капіталу й трудового потенціалу із відповідним рівнем професійної компетентності.

Таким чином, для забезпечення ефективного інноваційного розвитку економіки доцільно створити фонд сприяння формуванню малих підприємств у науково-інноваційній сфері; запровадити мінімальні орендні ставки для малих інноваційних фірм; встановити квоти для малих інноваційних підприємств при формуванні держзамовлень на інноваційну продукцію; створити керовану інноваційну модель розвитку країни шляхом затвердження національних пріоритетів, на основі яких необхідно започаткувати стратегічні програми розвитку, які об'єднують власні наукові розробки, власний кадровий супровід, вітчизняний виробничий сектор і бізнес. Ці програми мають ґрунтуватися на ресурсному і трудовому потенціалах України та забезпечити сталий, високотехнологічний розвиток економіки країни.

Список використаних джерел

1. Арутюнян С.С. Інноваційна складова нової моделі економічного розвитку України у посткризовий період / С.С. Арутюнян, Р.Р. Арутюнян // Вісник національного університету «Львівська політехніка». – 2010. – № 691. – С. 253–257.

2. Проект “Стратегії інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [//www.pir.dp.ua/uploads/StrategizInnovRazvitiyaUkr.doc](http://www.pir.dp.ua/uploads/StrategizInnovRazvitiyaUkr.doc).

3. Круп'як Л.Б. Проблеми та стратегічні напрями інноваційного розвитку економіки / І. Й. Круп'як, Л. Б. Круп'як // Інноваційна економіка. – 2012. – № 12. – С. 31-35.